

Filip Cauwelier *Opgetekend door
Fieke Van der Gucht*

DE SLECHT
*Mijn leven als
slachtofferbejegenaar* NIEUWS
BRENGER

Lannoo

Inhoud

Vooraf 7

Inleiding 13

**1 Slecht nieuws. Over overledenen
en hun nabestaanden 33**

Dood ben je pas als de dokter het zegt 35

Mij overkomt het niet 48

De sollicitant die nooit aankwam 54

**2 Een ‘geweldige’ relatie?
Over partnergeweld 65**

In de blijvende ban van een man 67

De spiraal van geweld 78

**3 Schaduwliefde.
Over slachtoffers van stalking 87**

De man die overal was 89

De dwingende pater familias 101

- 4 Geen licht aan het einde van de tunnel.
Over suïcideplegers en hun nabestaanden** 111
- Het laatste ontbijt 113
- Een zenuwslopend telefoontje 128
- Moeder van een (zelf)moordenaar 132
- Als slecht nieuws goed nieuws wordt 137
- 5 Wie zal er voor de kinderen zorgen?
Over minderjarigen in verontrustende
opvoedingssituaties** 147
- En niemand die ons wil 149
- De jongen die geen bed kreeg 156
- 6 Hoogst ongewenst bezoek.
Over slachtoffers van inbraak** 167
- Veiligheid voor alles 170
- 7 Een ongemakkelijke schaamte.
Over slachtoffers van digitale misdrijven** 179
- Als het te mooi is om waar te zijn 180
- Sharing is not caring 192
- Tot slot 201
- Bronnen 205
- Nuttige links 209

Vooraf

‘In tijden van crisis kunnen we niet anders dan tonen wie we in wezen zijn.’

‘Wat voor werk doe je eigenlijk?’ Een standaardvraag als je met onbekenden het ijs probeert te breken. Alleen is het antwoord van mijn lief veel minder standaard. Als hij vertelt dat hij slachtofferbejegenaar is bij de Gentse politie, fronsen de wenkbrauwen lichtjes. *Slachtofferbejegenaar* klinkt dan ook archaisch ambtelijk. Als hij verduidelijkt dat hij ‘professioneel slecht-nieuwsbrenger’ is, is iedereen meteen mee. Meestal zijn mensen ook geïntrigeerd door wat Filip dagelijks doet. Hij is de man die je ’s nachts vooral niet aan je deur wilt. De man die je komt vertellen dat je kind, je vader, je moeder, je partner niet, zelfs nooit meer

naar huis komt.

Concrete verhalen vertelt Filip zelden in dat soort gesprekken: in de eerste plaats omdat hij vanzelfsprekend de privacy van de slachtoffers en hun nabestaanden respecteert, in de tweede plaats omdat dat niet eens hoeft. Gesprekspartners vullen de slechtnieuwsmeldingen namelijk als vanzelf in met eigen scenario's waarin degenen van wie ze het meest houden, de vurig ongewenste hoofdrol spelen. Daarbij spreken ze de hoop uit Filip nooit meer te moeten ontmoeten, of toch niet op die manier.

Soms beelden gesprekspartners zich ook in dat ze zelf het slechtst mogelijke nieuws zouden moeten brengen aan nabestaanden. Dat ze zelf zouden moeten aanbellen om voorgoed het leven te veranderen van wie de voordeur opent. Nee, zo ronden ze het gesprek veelal af, ze zouden niet graag van werk wisselen. De meesten liggen liever wakker van een baas met een slechte dag dan van een vader aan wie ze hebben moeten vertellen dat zijn zoon is omgekomen in een verkeersongeval.

Ik kan hun geen ongelijk geven: ook ik hou van mijn veel veiliger schrijvende bestaan. Terwijl ik simpelweg orde schep in de teksten van mensen, haalt Filip met zijn nieuws mensenlevens overhoop. Terwijl ik mensen doorgaans blij maak, stemt Filips tijding hen triest.

Vraag ik hoe Filips dag is geweest, dan zet ik me

schrap tegen een wereld die, als ik het op zijn somberst zie, draait op doffe ellende. Slechtnieuwsmeldingen aan nabestaanden maken daarvan de hoofdmoot uit en spreken mogelijk het meest tot de verbeelding. Daarnaast staat Filip als slachtofferbejegenaar in voor de crisisopvang van andere soorten slachtoffers. Hij is er voor ontredderde mensen die overvallen zijn op straat of bij wie thuis werd ingebroken, hij helpt mensen die betrokken zijn geraakt in verkeers- of arbeidsongevallen en rampen, staat ouders bij van wie het kind verdwenen is, zoekt veiliger opvang voor kinderen die thuis niet meer terechtkunnen, of ondersteunt slachtoffers van partnergeweld. Kortom, opbeurend lijken zijn werkdagen mij zelden. Toch stel ik elke dag weer vast dat Filip zijn werk oprecht graag doet en dat slachtoffers of nabestaanden, wie ze ook zijn, opgelucht en blij zijn dat er slachtofferbejegenaars bestaan.

Want iedereen, van welke achtergrond ook, kan iets traumatisch meemaken. Iedereen kan een naaste verliezen. En hoewel iedereen een trauma op zijn of haar eigen manier verwerkt, kunnen we in tijden van crisis niet anders dan tonen wie we in wezen zijn. In tijden van crisis krijgen ongegeneerde emoties en chaos de bovenhand op imago en controle. Dat de slachtofferbejegenaar niet oordeelt, maar geruststelt en – hoe minimaal ook – een eerste orde schept in die chaos,

stemt mensen dankbaar. En dat mensen elkaar on-danks – of misschien net door – een groot verdriet ook kunnen vinden, stemt hoopvol.

Over dat spanningsveld tussen wezenlijk verdriet en de schoonheid die daar (soms) uit voortvloeit, gaat *De slechtnieuwsbrenger*. Filip vertelde zijn verhaal, ik schreef het neer. Elke case in *De slechtnieuwsbrenger* bundelt elementen uit verschillende, waargebeurde verhalen. Namen en details zijn aangepast om de privacy van de slachtoffers te garanderen. Het idee om dit boek te schrijven danken Filip en ik aan voormalig Lannoo-redacteur Katelijne De Man, die mij bij eerdere boeken fantastisch begeleidde. Bij Katrien Van Oost, uitgever Algemene non-fictie bij Uitgeverij Lannoo, vond ik een even enthousiasmerende en gedegen steun bij het schrijven, dank je wel. De Lokale Politie Gent dank ik voor hun volle vertrouwen in dit project, met extra dank voor het naleeswerk aan Matto Langerlaert, perswoordvoerder, aan Evi Vandendriessche, bureau-verantwoordelijke Bureau Politie Zorg, en aan Dieter Dieussaert, diensthoofd Dienst Maatschappelijke Zorg. Filips collega-slachtofferbejegenars bewonder ik in het bijzonder voor het fantastische werk dat ze 7/7 en 24/24 verzetten voor Gentse slachtoffers. Alle slachtoffers, van kleine en grote trauma's, wens ik de kracht om hun verdriet op een draaglijke manier deel te laten uitmaken van hun leven. Tot slot, alle hulde aan de geweldige man die niet alleen de verhalen voor

dit boek, maar ook zijn leven met me wilde delen.
We schrijven samen door, ha!

Fieke Van der Gucht

Inleiding

*‘I wish I was a messenger
and all the news was good’*

— Pearl Jam, Wishlist

Met twee politie-inspecteurs wandelde ik de oprit van Sannes ouderlijke huis op. De glasgordijnen filterden het licht van een opflinkerende tv. In de zetel daarvoor ontwaarde ik de contouren van twee mensen. Hun ruggen waren naar het raam gekeerd, hun gezichten op het scherm gericht. Ze hadden geen flauw vermoeden van het onheil dat met elk van mijn stappen dichterbij kwam. De zenuwen sneden me de adem af, zoals bij elke slecht-nieuwsmelding. Ik zou van een dag in een dozijn een onvergetelijke dag maken, in volkomen negatieve zin. Zoveel was zeker. Hoe zouden ze reageren op het nieuws dat hun dochter dood was aangetroffen? Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen. Mijn zintuigen stonden op scherp, mijn

handen voelden klam. Ik keek mijn collega's nog even aan. Klaar? Ze knikten kort en ik belde aan.

Ook na zes jaar slachtofferbejegening blijft het vreemd om tegen mijn instinct in te gaan. Vlak voor ik aanbel, wil ik het liefst de nabestaanden nog even in de waan laten dat hun zoon, hun dochter, hun vader, hun moeder, hun partner gewoon de sleutel in het slot zal steken en 'Ik ben thuis!' zal roepen. Maar uitstel wekt geen dode tot leven. Je staat met een bom voor de voordeur en die moet je zo snel mogelijk doen afgaan. Dus je belt toch aan, zegt dat je voor de slachtofferdienst van de politie werkt en vraagt of je even mag binnenkomen...

In mijn zes jaar als slechtnieuwsbrenger bracht ik nabestaanden naar schatting 250 keer de boodschap dat hun geliefde gestorven was. Lopendebandwerk wordt dat nooit. Hoe Sannes ouders reageerden op het nieuws, lees je in het eerste hoofdstuk, dat uiteenlopende cases beschrijft waarin de dood centraal staat. Slechtnieuwsmeldingen van een overlijden, zoals dat van Sanne, zijn immers de voornaamste crisiszaken waarvoor mijn zes collega-slachtofferbejegenaars – drie vrouwen, drie mannen – en ikzelf worden opgeroepen. In 2019 alleen al waren er meer dan driehonderd slechtnieuwsmeldingen. Toch wil dit boek meer doen dan 'slecht nieuws brengen'. Het wil vooral een gevarieerd beeld schetsen van alle slachtofferzaken

waarin we tussenkomen, zowel de crisiszaken als de 'gewone' zaken, voor zover die bestaan. *Het leven zoals het is: de slachtofferbejegenaar*, zo je wilt.

Slechtnieuwsmeldingen zijn lang niet de enige soort crisiszaken waarin we de politie bijstaan. We helpen bijvoorbeeld ook de interventiepolitie een veiliger onderkomen zoeken voor kinderen die thuis onmiddellijk gevaar lopen, maar net zo goed worden we gevraagd om slachtoffers van gewapende overvallen of gijzeldrama's op te vangen.

Die crisisdienst voor slachtofferzaken is 7 dagen op 7, 24 uur op 24 inzetbaar. Overdag zijn we in principe met zijn allen beschikbaar. Op zaterdagen, zon- en feestdagen, en tijdens de week van 17 uur 's avonds tot 8.30 uur 's ochtends, is telkens een van ons van wacht. Dan krijg je de wachttelefoon mee naar huis, waarop de cps je dag en nacht kan bellen. De cps of de Coördinator Permanente Sturing is de man of vrouw van wie het team de 101-oproepen binnenkrijgt en die beslist voor welke zaken als de wiedeweerga een slachtofferbejegenaar mee op pad moet.

Die crisisdienst voor dringende slachtofferzaken doorkruist onze reguliere werking voor gewone slachtofferzaken die geen spoedtussenkomst nodig hebben. Behalve als je van wacht bent, start en eindig je de dag normaal als 9-tot-5'er. Als dagverantwoordelijke of DV

– we houden van afkortingen – start je nog een half uurtje eerder en zorg je ervoor dat de dienst om 8.30 uur operationeel is. Je kunt misschien nog net een kop koffie halen en verzamelt daarna alle ‘gewone’ slachtofferzaken voor die dag in de briefingmap. Die krijgen we per mail door van de betrokken politie-inspecteurs. Bij een zwaar verkeersongeval bijvoorbeeld, bieden ze getuigen altijd onze bijstand aan. Maar ook mensen die het slachtoffer zijn geworden van een vechtpartij, een inbraak, zedenfeiten of partnergeweld kunnen op onze steun rekenen. Slachtoffers bepalen zelf of ze op dat aanbod ingaan. We proberen één of maximaal twee dagen na de gebeurtenis contact op te nemen. Slachtoffers mogen kiezen of ze liever op het bureau langskomen dan wel of wij op huisbezoek gaan.

Af en toe moeten we ook uitzonderlijke zaken inplannen tijdens de briefing. Staat er later die week een inval gepland bij een gevaarlijke drugsbende, dan moet een van ons mee met de cops, het Bijzonder Bijstandsteam van de politie. De cops vormt het eliteteam van de Gentse politie en wordt ingeschakeld voor zeer risicovolle opdrachten. Maar veel drugscriminelen zijn naast gevaarlijk, vaak ook gewoon ouder. Bijgevolg moet iemand aan de kinderen in kwestie kunnen uitleggen waarom zeven gemaskerde mannen hun slaapkamer doorzoeken in het holst van de nacht. Dat doen wij dus, als slachtofferbejegenaar. In dat geval start je werkdag nog voor de zon opgaat.

Hoe dan ook, de map met slachtofferzaken vul je als DV maar best zo snel mogelijk. Onze briefing start immers om 9.15 uur. Stipt! Te laat komen wordt weinig gewaardeerd. Wij moeten immers onvoorwaardelijk op elkaar kunnen rekenen. Er geldt dan ook een zware straf voor laatkomers: het hele team op boterkoeken trakteren.

Tijdens de briefing worden de nieuwe zaken onder de collega's verdeeld en de lopende zaken overlopen. Dat is meteen een gelegenheid om je hart te luchten over zware zaken of advies te vragen aan collega's als een zaak stroef loopt. Na de briefing, doorgaans een uurtje, schieten we in actie: we bellen slachtoffers op, plannen afspraken in en gaan dan de baan op voor huisbezoeken. Soms, als we moeten langsgaan voor partnergeweld, durven we ook wel zonder een telefoon-tje vooraf op goed geluk aan te bellen.

De dagverantwoordelijke mag niet op pad. Die blijft op het bureau om de telefoon te bemannen, mails te beantwoorden en vooral om crisiszaken te dispatchen. Komt een dergelijke crisis op je pad, dan moet je meteen je plannen voor de dag bijstellen: je huisbezoeken afbellen, ze opnieuw inplannen voor een later moment en onmiddellijk vertrekken naar de crisislocatie. Door die crisiszaken weten we wel wanneer de dag begint, maar nooit wanneer hij eindigt. Elke crisis die je voor 17 uur binnenkrijgt, werk je af. Voor slachtoffers is het niet fijn als er halfweg de zaak een nieuw gezicht

opduikt. Flexibel zijn is dus de boodschap. Leef je op van orde en structuur, en weet je graag waar je aan toe bent, dan is de kans klein dat je van deze job houdt.

Gelukkig houd ik net wel van onvoorspelbaarheid. Officieel heeft een slachtoffer recht op bijstand binnen de twee uur, maar wij willen zo snel mogelijk en zeker binnen het uur ter plekke aanwezig zijn. Dat betekent dat ik, als ik van wacht ben, alles laat vallen waar ik mee bezig ben (overdag) of zonder *snooze* opsta ('s nachts), een snelle kop koffie drink (overdag of 's nachts) en dan naar het politiekantoor rijd. Daar zoek ik alle details over de zaak op – wie de dichtste nabestaanden zijn van het slachtoffer bijvoorbeeld – en dan ga ik de hort op.

In het prille begin probeerde ik tijdens mijn wacht gewoon mijn vrijetijdsplannen aan te houden, zolang die zich dicht genoeg bij kantoor afspeelden. Ik ging met de wachttelefoon op trilstand een eind lopen, of naar de film. Of we nodigden mensen uit bij ons thuis, met de kans dat ik uiteindelijk niet eens het hoofdgerecht zou halen. Ik heb snel ingezien dat dat voor mij niet werkte. Zelden zat ik op mijn gemak, ik had onvoldoende aandacht voor het bezoek en aan elke echte oproep gingen minstens honderd fantoomoproepen vooraf. Nu heb ik de knop omgedraaid: 'van wacht zijn' betekent 'thuis zijn'. Ik kijk ongegeneerd naar series of de koers, ik lees, of ik klaar klusjes die ik tot aan de wacht heb opgespaard. Ondertussen vind ik het op een

bepaalde manier bevrijdend dat van wacht zijn mijn vrijetijdskeuze beperkt. Dat niksen mag wel niet te lang duren. Als de telefoon gaat, kijken de huisgenoten soms teleurgesteld, maar ik zelden. Aangezien ik dan toch een serieus stuk sociaal leven opoffer, wil ik er wel liefst zo veel mogelijk oproepen voor in ruil. Actie, daar leef ik van op, al besef ik goed dat er voor mijn opspringende hart hoogstwaarschijnlijk een ander is gestopt met kloppen. Zoals dat van Sanne dus. Dat blijft een ongerijmdheid waar ik liever niet te veel bij stilsta.

De meeste slachtofferbejegenaars zijn, net als ik, maatschappelijk assistent. Die opleiding geeft je theoretisch inzicht in mens en maatschappij en wapent je om in de praktijk mensen te begeleiden die maatschappelijk moeilijk functioneren. Na mijn opleiding – ik studeerde af in 1997 – stapte ik niet meteen de slachtofferzorg in. Dat was geen doelbewuste keuze. Ik had toen nog nooit van deze job gehoord. Vreemd is dat niet: de functie stond in die tijd nog in de kinderschoenen. Slachtofferbejegening mag dan al sinds 1991 een essentiële taak zijn van de politiediensten, de focus lag toen vooral op ‘informatie verstrekken aan slachtoffers’. Sinds de politiehervorming van 1998 kwam er ook meer oog voor het emotionele aspect: een slachtofferbejegenaar moest voortaan niet alleen eerlijk en gedetailleerd informeren, maar ‘ook actief luisteren, begripvol en

geduldig zijn, slachtoffers niet routinematig behandelen en vooral geen schuldgevoel opwekken bij het slachtoffer'. Aan langduriger psychosociale of therapeutische hulpverlening mag de slachtofferbejegenaar niet zelf doen, maar hij of zij moet wel vlot doorverwijzen.

Volgens de officiële definitie is een slachtoffer 'elke persoon die als gevolg van een misdrijf materiële, emotionele of psychologische schade heeft geleden, zelfs als de feiten nog niet bewezen zijn'. Tot die slachtoffers behoren overigens ook zowel de nabestaanden van verkeersslachtoffers als de veroorzakers van verkeersongevallen. Van die slachtofferzorg maak ik als *politieel slachtofferbejegenaar* deel uit – op de precieze terminologie en de taakverdeling tussen verschillende hulpverleners ga ik aan het einde van deze inleiding in. Kort gezegd komt het hierop neer: dient een spoedarts de eerste fysieke zorgen toe, dan staat een slachtofferbejegenaar in voor de eerste mentale zorg bij misdrijven.

De evolutie van 'informatieverstrekker voor slachtoffers' tot 'verlener van crisisopvang' kwam er onder meer in de nasleep van de affaire-Dutroux. In 1996, tijdens de Witte Mars, demonstreerden ongeveer 300.000 Belgen in Brussel om hun ongenoegen te uiten over de vertragingen en fouten in het onderzoek naar seriemoordenaar Marc Dutroux en de schamele behandeling van de slachtoffers in het dossier. Daarbij

speelde de onderlinge rivaliteit tussen de gerechtelijke politie en de verschillende rijkswachtkorpsen een belangrijke rol. Toen Dutroux in 1998 ontsnapte, kwamen de politieke partijen (met uitzondering van het toenmalige Vlaams Blok, nu Vlaams Belang) op 7 december 1998 tot het Octopusakkoord. Dat creëerde een geïntegreerde politie met twee niveaus, het federale en het lokale. De Federale Politie bundelde de voormalige centrale diensten van de rijkswacht en de gerechtelijke politiediensten, de Lokale Politie bracht de territoriale rijkswachtbrigades en de gemeentelijke politiekorpsen samen. Een menselijker onthaal van slachtoffers maakte deel uit van die hervorming.

Hoewel ik in de slachtofferbejegening mijn droomjob heb gevonden, ben ik achteraf gezien blij dat de crisisopvang bij de Lokale Politie Gent niet mijn eerste werkervaring was. Het helpt volgens mij als je wat meer levenservaring hebt. Hoe langer je leeft, hoe meer je beseft dat ellende bij het leven hoort. Je wordt wel geraakt door de verhalen, maar je wordt er niet door overspoeld en kunt ze beter relativieren. Ik werkte eerst in de bijzondere jeugdzorg, later leidde ik langdurig werklozen op als sociaal consulent bij Stad Gent. Maar na bijna twintig jaar in de sociale sector stuitte ik op mijn grenzen als maatschappelijk werker. Ik legde altijd dezelfde langlopende trajecten af met altijd dezelfde

www.lannoo.com

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Vormgeving Studio Lannoo
Omslagfoto's Wouter Rawoens

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2020 en Filip Cauwelier & Fieke Van der Gucht
D/2020/45/485 – ISBN 978 94 014 6891 6 – NUR 740

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.